

NORGE I KRIG: De norske vaapen taler

I 126 aar hadde Norge levd i fred, da Hitler overfalt landet. Men overfallsmannen fikk sande, at et frihetselskende folk kan og vil slåa fra seg, naar des uavhengighet staar paa spill. Norge kjempet fra fæste dag, og er idag sterkere enn noensinde.

Av Professor Sverre Norborg

Dette er den syvende av 12 artikler, som Dr. Sverre Norborg har skrevet om Norge i krig.

"Vaapnene maa tale, før ploget kan gjøre sin gjerning i Norges jord . . ."

Vaapnene hadde tidd lenge mellom Norges fjell. Men vaaren 1940 brak et dundret de fra Oscarsborg, Hegra og Narvik. Oppetter dalene knitret det iltet fra maskingeværene med lyden fra Krag Jørgensen-riflene, som stadig akkompagnement. Femten hundre av vaare egne falt, men titusener av fiendene laa der i livløst bevis paa, at skal det først kriges i fredsele bygder, da bærer ugjerningsmennene med de største tap.

Siden 9. april 1940 har Norge latt vaapnene tale — til lands, tilhavs og i luften. En revolusjonerende omlegging har funnet sted i folkeemaliteten fra nokksaa slapp passivisme til en rank, nesten iltet krigsvilje. I moderne krig nytter det ikke med mindre. Og saa er det jo saa blodig en urett man skal hevne, slikt fagert land man skal befri.

Fra bar bakke har Norges Regjering maattet bygge opp sin krigsmakt igjen. Som alliert nasjon med alle andre frihetelskende folk paa jord har Norge satt inn paa krigslinjen med energi og stadig klarere planmessighet, til det idag har et vel balansert og teknisk førsteklasse utstyr vaapen i oppgjøret med Nazismen. Probleemene har været overveldende mange og svære. For det første maatte krigsarbeidet gjenoppbygges i et fremmed land, som sanderlig var vennskapelig nokk, men desverre var i den stilling at det var aldeles ubevepnet til de verdige krigsoppgjørene det maatte ta paa kortest mulig varsel i Afrika. Dernest maatte gjenoppbyggingen av den norske krigsmakten legges paa helt ut nye militærprinsipper i samsvar med den altfor tydelige og kostbare lekse av alle lærte i Belgia, Holland, Nordfrankrike og ved — Dunkirk. Det nyttet ikke lenger med gamle metoder. Omleggingen av det militær-tekniske maatte derfor foregaa mens krigen raste ilt paa alle fronter, til den først ble avgjørende ved russisk helledadaa paa en tusen mil lang folkefront.

Endelig bør man, innledningsvis, presisere at Norges mulige krigsinnatts selvfolgelig og desverre var alt fra første stund av begrenset baade av økonomisk bæreevne og mannskapsend. Hjemme hadde vi sikkert kunnet reise en folkehær paa mere enn tre hundretusen mann. Herute hadde vi handelsflaaten, som maatte holdes gaende for enhver pris. Tusener av kamplyste nordmenn satte livet paa spill i aapne baater eller smaa skjøtteri for aa naa ut til den norske krigsfronten. Andre tusener maatte desverre gaa og brenne inne med kampmotet sitt i de svenske skogene. Transportvanskelighetene var nesten uløselige.

Naar man ser Norges nye krigsmakt i lys av disse fundamentale vanskeligheter med finanser, mannskap, tidlig

Norske fallskjermtropper i Storbritannia

krigsproduksjon, militærteknikkens omlegging og transporthindringer, da forstaar man hvilket Herkulesarbeid ligger bakom den nye hæren, flaaten og flygevaapenet vi har idag.

Ved forskjellige lovvedtak av 12. juli og 13. desember 1940 ble grunnen lagt til en fullstendig total verneplikt blant utenordmenn i alderen 18 til 55 aar. Ved denne ordning har landet kunnet utnytte sin mannskapskraft til det ytterste i befrielsesverket. Av interesse kan det i denne forbindelse være aa nevne, at det 24. juli 1942 ble utfordiget kgl. resolusjon for verneplikt for norske kvinner i alderen 18 til 40 aar. Siden juli 1942 har vi norske WACS, siden august 1942 norske WAVES under betegnelsen NWANS og i det siste er begynnelsen gjort til det norske flygevaapenets NWAAP.

Som man vil minnes ble General Ruge under krigen i Norge utnevnt til sjef for alle vaapen. Hans innsats og skikkelse vil for alltid leve i norsk historie. Ettersom arbeidet med den nyoppbyggede krigsmakten skred fram ble det klart, at en felles overkommando for hele Norges krigsvaapen var en nyttig og nødvendig løsning i moderne krigsførelse. Stillingen ble derfor gjeninnført tidlig i 1942.

Ledelsen av de norske krigskrefter er derfor følgende: Forsvarsminister, Oscar Torp; Forsvarets Overkommando, Generalmajor Wilhelm Hansteen; Øverstkommanderende for Hæren, Generalmajor Johan D. S. Beichmann; for Flaaten, Admiral Elias Corneliusen og for Flygevaapenet, Admiral H. Riiser-Larsen. Den øverste leder for alt norsk krigsvesen er selvfølgelig efter grunnlovens bestemmelse H. M. Kongen.

Som vi tidligere har paavist i analysen av finansene, har Norges statsbudsjett i disse tre utearene vært et skarpt krigsbudsjett. Hvis man ser bort fra utgiftene ved betjeningen av de laanene vi har nevnt, viser det seg, at Norge i 1940-1943 har brukt nøiaktig tre ganger saa meget av statens midler til krigsmakten som til alle